

**Tomché Jesivósz Sabosz felajánlások
Budapest
III.**

Jósika u. 4. sz. a. Kattler templom: Fisch Sámuel, Glück Ignác 5—5, Deutsch Ignác, Garai Kálmán, Hirschler Sándor, Gáspár Lajos, Hermann Gyula, Lindenföld Salamon, Schönberger Sándor, Teuchner Rezső 2—2, Fixler Miksa, Weiszkopf Abrahám, Kun Fülöp, Deckner József, Friedler 1—1. *Összesen: P 31.—*

Nefelejts u. 16. sz. a. templom: Klein Abrahám, Weintraub Jenő, Talmud Ignác, Wieder Dávid, Meisels Salamon, Plesser Oszkár 2—2, Schächter, Steiner, Axelrad, Körmös Jenő, Löw Leó, Lusztig Fischl, Wechsler, Weisz József, Bergmann Hermann 1—1, Stepper Mátyás 0.54, Lissner Izrael, Hauerstock Dávid 0.50—0.50. *Összesen: P 22.54.*

Nagyfűváros uccai Kaufmann-féle templom. Glück Mór 10, Salgó József 5, Rottenberg A. 4, Schlesinger Herman, Nizsel Lipót 3—3, Lipschütz Mihály 2.50, Herczog Lajos, Berger Bernát, Berkovits Jenő, Schmelczler Mór, Cseh Ignác, Engländer Jenő 2—2, Jungreis Gy. 1.50, Eisner Hermann, Wurzel Márton, Mendelovits Adolf, Schönfeld Ármán, Kisin Manó, Wosner Gyula, Schwartz Gábor 1—1, Kupfer Abrahám 0.86, Felsenburg Henrik 0.72, Schlesinger Géza, Schächner M. 0.68, Back Adolf 0.50, Seiler Henrik, Porcellán Juda, Riemer József, Weber Márkusz 0.36—0.36, Schwartz Antal, Abrahám D., Mayer József 0.18—0.18. *Összesen: P 53.42.*

Dobosi u. 7—9. sz. a. imaház. Weil Mór 12, Adler rabbi 3, Keszler 2, Bein, N. N. 1.50—1.50, Kammer M., Czobél, Friedmann, Weil, Weil, Burkó, Ehrlich 1—1, Grosz József, Krausz, Klein J., Grosz A. Weil 0.50—0.50. *Összesen: P 29.50.*

Frankl Adolf-minjon (II. kim.): Friedmann József 5, Meisels Dezső 3, Friedmann S. B., Rajkovits Arno'd, Steiner Dániel, Weisz Dezső 2—2, Pollák Géza, Kohn R., Salamon József 1—1. *Összesen: P 19.—. A már kimutatott összeggel együtt: P 107.—*

Tisza Kálmán tér 12. sz. imaház: Weisz Dávid 10, Kahán Márton 5, Gold sohn Leó 4, Propper Lajos 3, Fand Géza, Kemény Sándor, Schwartz Sámuel, Schuffel Jakab 2—2. *Összesen: P 30.—*

Hecht „Haladás“ templom, VIII., Luther u. 4. (Fischer Vilmos rabbi hatóság közreműködése folytán): Fischer Vilmos rabbi, Klein Benjámin, Grünstein Vilmos, Iványi Ignác, Rosenthal Márkusz, Weisz Béla 5—5, Hecht Jaques 4, Fischer Jenőke, Finkler Lajos, Noth Abrahám, Winter Adolf 2—2, Klein Benjámin, Pincler N., Kohn Mayer 1—1. *Összesen: P 45.—*

Lujza u. 8. számú imaház: Bohrer 2.50, Lakkér Mózes, Szász Mihály, Lerner Samu, Rosenthal Dávid, Schajen Lázár, Spindler M., Fried Mayer, Guttmann Jakab 1—1, Glaser Áron, Halpern Áron, Kulig Salamon, Fischer Dávid, Reisz Samu, Schleckler Abrahám 0.50—0.50. *Összesen: P. 13.50.*

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levéltételekben is. Jelíges levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

Vallásos magántisztviselő, kis családú, hitközségnél vagy hasonló intézmény-nél, állást keres. Titkári, jegyzői és esetleg hitoktatói teendőket vállalja. Cím a kiadóban.

Tisztaság- és rendszerető, megbízható, jóméjelenésű, főzésben perfekt zsidónő, kis családnál szerető otthonra talál. Kirsner Jenő nyug. főjegyző, Szikszó.

Főzéshez értő, gyermekszertő, vallásos mindenes leányt keresek 2 gyermek-hez. Családiás bánásmód. „Megbízható” jellege.

Svábogár, ruszli, bogár és hangya eleni irtószert olcsón szállítok, felelősség mellett. Blau Dávid szappangyár, Fehérgyarmat.

A Pesti Izr. Hitközség és a Pesti Chevra Kadisa előjárósága, választmány és képviselőtestülete mély megilletődéssel és őszinte fájdalommal jelenti, hogy

Dr. BARACS MARCEL

ügyvéd, v. országgyűlési képviselő, a főváros törvényhatóságának örökös tagja, a pesti izr. hitközség és a pesti Chevra Kadisa választmányának és képviselőtestületének tagja

augusztus 21-én, Budapesten 68 éves korában elhunyt.

A Megboldogult disze volt felekezetének, amíg élt és mint a jognak, az igazságnak harcosa, szóval és tettel helytállott mindenkor felekezete igazáért. Erdemeinek elismerésül a pesti izr. hitközség képviselőtestülete őt tagjává azoknak sorában választotta meg, akik dísz és dicsőséget hoztak felekezetünkre. Dísz és dicsőség marad számunkra emlékezte is.

A Megboldogultnak augusztus 23-án, szerdán délután 3 órakor adtuk meg a végső tisztességet a Budapesti Ügyvédi Kamara dísztermében (V., Szemere ucca 10), és onnan kísértük utolsó útjára a rákoskeresztúri izr. temetőbe.

Lebegjen áldás és béke emléke fölött! תנצב"ה

Keresek szeptemberre orth. fiatalembert, ki chümis-rasi, gemóre, tnacht, első és harmadik gimnáziumot tanítani és vizsgáztatni képes. Ellátás és fizetés megegyezés szerint. Grosz Samu föld-birtokos, Nyírkércs, p. Nyírbakta.

Eszrogok és lülokok nagyban és kicsinyben Meisels-nél kaphatók. Rombach ucca 8.

25 éves, több éve Pozsonyban tanuló böcher talmidchóchom v'jóré somájim, művelt, fess és intelligens, nőszülne vagy benőszülne vallásos földbirtokoshoz. Szép, fiatal leányt keres. „Jó parti” jellegére.

Előnyomdák berendezése. Kézimunkasablónok nagy választékban: Bleier R. sablógár, Szolnok.

Perfekt főzőnő orth. háztartásba vagy üzembe ajánlkozik. Weisz-étkezde, VII., Dob-utca 37.

Dunántúli bérlettel, óriási ismeretséggel rendelkező tekintélyes kereskedő, elsőrendű bármely szakmájú cég képviselőtét vállalja. Leveleket „Elsőrendű” jellegére.

Uri családnál kóser ellátást és lakást keresek nagyobb gimnazista lányom részére, Andrassy út közelében, zongora használattal. Cím válaszlappal a kiadóban.

1000 P lelépést adna samesz vagy melamed állásért gyermektelen, fiatal ház, talmid-chóchom. „Melamed” jellege.

Nagy gyakoriattal rendelkező vallásos, szerény igényű melamed ajánlkozik. Esetleg samesznek is. Szameth Mór, Nyírbátor.

Kitűnő baal t'filló és baal kajre, ajfeszajchet, kis családú, talmid-chóchom, szerény igényekkel hitközséghez ajánlkozik. 31 éves. „Sokoladát” jellege.

Mindenes-főzőnő, vallásos, szigorúan megbízható, felvétetik. Salgó, Vay Ádám utca 8.

Universal papíráruüzem, Budapest, Király utca 32. (udvarban). Elvállal mindennemű könyvkötészeti munkát, valamint üzleti könyvek készítését. Pontos kiszolgálás.

Nyugdíjazott tanítónál Bratislavában 2—3 gyermek a jövő tanévre teljes penzióba felvétetik. Új ház, minden komforttal, vallásos nevelés és korrepetálás. Müller, Bratislava, Edlov-dvor

Házitanítónak ajánlkozom vidékre. Sikeresen előkészíték magántanulókat a polgári, gimnázium és reáliskolára. Perfekt héber és német vagyok. Szerényi Fülöp, Konyár (Bihar m.).

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET,
Budapest, VII., Bethlen u. 33. Tel. 40-6-79

אללנע מיינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ליפול גרוסברג

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekkzámla: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Külföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Korein Dezső: Gondoskodjunk utánpótlásról

Hogy az orthodoxián kívül álló tömegeket miként nevelik a zsidó vallás fenntartása érdekében, nem a mi hivatalunk körébe tartozik. Hogy helyes-e ez a nevelés vagy sem, szintén nem a mi dolgunk. Megtartható-e az új nemzedék a zsidóság részére az orthodoxián kívül álló módszerrel és végül megfelel-e az a hitű zsidóság valláserkölcsei szellemének, mind oly kérdések, amelyek megoldása nem az orthodoxia kompetenciájába tartozik. Ezzel tehát mi ne foglalkozunk. Annál inkább kell azonban behatóan és állandóan felszínre tartani az orthodoxia új generációjának szigoruan, a hitűség, a Tóra törvényeinek és rendeleteinek szellemében való nevelését és az utánpótlásról való gondoskodás nagy fontosságú kérdését. Minden tőlünk telhető eszközzel áldozatkészséggel és becsülettel igyekezzünk tartozunk az új nemzedéknek az őseinktől örökölt hagyományok szerint nevelni és az orthodoxia szellemében neveljük Izrael utánpótlását. „Im én gedójim, én tejósim” — mondják bölcsseink. Ha tehát nem gondoskodunk az új nemzedék valláserkölcsei neveléséről, úgy nem kapunk utánpótlást. Mert „dajr hajléch v'dajr bó”, az egyik nemzedék megy és a másik jön utána. Fogjuk meg tehát a fogékony lelkeket és ne engedjük, hogy chóliló szemünk előtt menjen tönkre egy egész generáció és sülyyedjen el a vallástalanság és hypermodernség fertőjébe. Gyermekünk jövőjének és az egész zsidóság fenntartásának tartozunk azzal, hogy az utánpótlást követő generáció ugyanazon etikai alapon induljon az élet útjára, amelyre szüleink és őseink bennünket nevel-

tek. Nem elég tehát, ha bárki közülünk a maga személyében hűségesen és lelkiismeretesen betartja a zsidó vallási törvényeket, rendeleteket és megszentelt szokásokat. „L'hashir g'dajlim al hak'tanim”: gyermekeinket ugyanezen szellemben kell nevelni és odahatni, hogy a vallási életmód ne sablonos és csak a szülők iránti kegyelet és tisztelet érzésének, hanem a belső őszinte hit és meggyőződés erejének szilárd alappján álljon. Benső lelki meggyőződésből vallásos zsidókat neveljünk és ezekből rekrutálódjék az az utánpótlás, amely a jövő nemzedék hitközségeit és annak funkcionáriusait szolgálta. Hogy azonban ezt elérjük, számolnunk kell a mai kor követelményeivel. Ne tessék engem félre érteni. Egy jottányit sem adunk fel a mi szent törvényeink és hagyományos szokásainkból. A fix pont mindig a Tajró-hákdajsó kell, hogy legyen, amely „laj szehé müchalefesz”: soha és semmi körülmények között meg nem változtatható. De az eszközöket felhasználhatjuk a mai kor leltárából is; természetesen csakis akkor, ha azok hittörvényeinkkel kolízióba nem jutnak.

Az új generáció nevelési segítőeszközei a család, az iskola, a szószeék és a társadalom. A családi keret, annak zsidó szellemű, tiszta légköre az, ahol a szülők példája után indul a zsengekorban levő és minden impresszióra fogékony gyermeklélek. Itt van tehát a jövő nemzedék első nevelési állomása és sülypontja.

Jól vigyázzanak tehát a szülők, hogy nemes példájuk által kapják meg gyermekük az alapot, későbbi erkölcsi fejlődésükhöz.

Erre a fundamentumra épül fel a fejlődő ember lelki struktúrája. Nagy égi kincs a zsenge gyermeklélek, amelynek első irányítása a szülők ke-

zeben van és így a legnagyobb felelősség őket terheli.

A család után, illetve azzal karöltve jön az iskola. Itt a hitközségek és iskolavezetők, a tanerőkre hárul az ifjúságnak hamisítatlan zsidó szellemben való oktatása és nevelése.

Iskola és család egészítsék ki egymást és haladjanak összhangban egy céltudatos nevelési irányzat felé.

Jól válasszák meg tehát iskolafenntartó hatóságaink a tanerőket, hogy azok vallási felfogása és életmódja a hitű zsidóság szellemének megfelelően. *Groteszk és bűnös dolog, ha pl. orthodox zsidó iskolában egy okoskodó, kételkedő apikajresz ül a katedrán.* Hisz az ilyen tanító a vallástalanság valószínűsége bacillus termelője és terjesztője, ki már ott az iskolában méltelyezi meg ártatlan gyermekeink lelkét.

A harmadik igen fontos nevelőeszközünk, ez már azonban a felnőttek nevelő instrumentuma, a szószeék. Az orthodox szószeékre csak mélyeséges vallásosságú és életmódú igazi jámbor pap léphet fel, kinek elsősorban saját életmódja szolgál követendő példát a hallgatóság részére. Nem léphet tehát orthodox szószeékre oly pap, ki mint a híres bécsi Jellinek hitszónok őszintén bevallotta: „Gehet nicht nach meine Taten, sondern nach meine Reden.” Ezzel szemben az orthodox hitszónok kvalifikációját a próféta előírta: „ki szifszé chajhén jism'ru dáasz v'sajró j'vaksü mipihü”. Vallási tudományban és annak szent gyakorlatában teljes összhangban élő és működő pap lehet csak a mi útmutatónk és irányítónk.

Ebben a tekintetben — és azt büszkeséggel megállapíthatjuk — **היה orthodox papjaink minden kritikán felül állanak.**

Végül még a társadalom. Itt sok

javítani való volna. Mert sajnos a mai idők modernizmusa és álműveltsége erősen kikezdték a mi vallásérkölségi mentalitásunkat. Igaz, hogy minden ellenünk dolgozik. A sajtó, az irodalom, a rádió és még a plakátok is. *Ezzel szemben sajnos nincsen egy egységes vallásos alapon álló orthodox zsidó társadalom*, úgy mint az szegény német testvéreinknél és angol, holland hitsorsosainknál feltehető. Itt tehát még nagy mulasztást kellene pótolni. Karólve kell haladni mind a négy felsorolt tényezőnek egy közös irányba és kitűzött cél felé, az új generációnak valódi orthodox szellemű életfelfogása és nevelése érdekében. *A hagyományhű zsidóság fenntartásának magasztos eszméje legyen ezen harmónikus nevelési módszerek célkitűzése.* Természetesen adva van egy jól bevált régi metódus is fiaink részére és ez — a *jesiva*.

Aki egészen biztos eredményt akar elérni és nem akarja magát esetleges csalódásnak kiténi, küldje lát a jesivába.

ahol oly szilárd ellenállási erőt szerezhet magának az élet kísértéseivel szemben, hogy egészen bizonyosan megfogja állni helyét. *Serdülő leányinknál is ugyan a régi házi nevelés bizonyult a leghathatósabb eszköznek*, mégis számolva a megváltozott viszonyokkal, célszerű volna oly társadalmi alakulat létesítése, amely szigoruan az orthodoxia szellemében fejthetné ki házagptóló működését.

A fő irányelv legyen, hogy szigoruan a mi egyedüli és legnagyobb értékű kultúránk, a *Tajró-hákdajró* szellemében neveljünk lelkes, hűséges és áldozatkész ifjúságot, hogy az a tradicionális zsidóság, amely — hála a Mindenhatónak — ma még egészen fennáll, a következő nemzedékekben méltó folytatást nyerjen. *Vigyázzunk arra, hogy szent örökségünket megbízható utódokra hagyományozzuk, hogy Izráel dicsőséges zászlaja továbbra is a régi büszkeségében lengjen a Tóra várfokán „méáttó vad ajlom!” Gondoskodjunk tehát megfelelő utánpótlásról!*

SCHÜCK JENŐ orth. fiuinternátusa
Budapest, VII., Kerlész u. 32.

**Szeretetteljes gondozás
Elsőrendű referenciák
Mérsékelt árak. Prospektus.**

Im Hause eines Wiener Schuldirektors werden Schüler und Schülerinnen in Pension genommen. Streng orthodox, Schulnachhilfe, Sprachen und gründlicher Unterricht in jüd. Fächern. Für Mädchen auch in Haushalt und im Nähen! Auskunft erteilt Schuldirektor Rabb. S. Neuwirth Wien, II., Zwerggasse 5/14.

A nagyváradi zürzavaros állapotok

(Saját tudósítónktól.) A hitközségi vezetés körül keletkezett nagy pártviszály — melynek hullámai a rabbiságot is magával sodorták — tovább folytatja romboló hatását. Mittelmann Jakab, a minisztérium által delegált hitk. elnök a mult hét vasárnapra képviselőtestületi ülést hívott egybe, melyre azonban a 71 tag közül csak 17 jelent meg (sokan azért maradtak távol, nehogy a kolozsvári országos rabbitanács ismert döntése alapján *szarvónim*—renitenseknek minősíttessenek). Elnök konstátálta a határozatképtelenséget s ezért nem is

tárgyalta a napirendet, hanem ismertette megbízatásának történetét, melyet azután füzetalakban is megjelentetett.

Amint a *Zsidó Ujság* megírta, a minisztérium megbízta Mittelmann elnököt, hogy 30 napon belül ejtse meg az új választásokat. Ez a terminus szept. 10-én jár le s — hír szerint — aznap lesznek a választások megtartva.

A hangulat mindkét táborban végtelemül izgatott s ismét a szakadás veszélye fenyegeti ezt a nagymúltú orth. hitközséget.

Welcz Izráel pesti rabbi: Vallástörvény és hamvasztás

Többen kérdést intéztek hozzám a „Zsidó Ujság” mult számának 10. oldalán említett budai esettel kapcsolatban, amikor egy elhamvasztandó halottnál nem engedték meg a szokásos imák elmondását, ami ellen a Pester Lloyd egyik cikkírója azzal érvelt, hogy Hoffmann Dávid berlini tudós rezponzum-művében (M'lamed L'hajil) megengedhetőnek találja ebben az esetben a kadis-mondást, a h a z k ó r ó t.

Nem volt alkalmam az említett művet látni. Azt azonban tudom, hogy 5662- (1902)-ben a „Tél Talpijajs” c. folyóiratban, a „Vajlakét Jajszejf”-ban, továbbá a „Bész Jiszroél al Hatajro” c. szfériben s egyéb talmudikus munkákban (Bész Jiczchok — Lemberg — II. Jajre Déo 155, Minchasz Eliezer II. 34. és a III. kötet függeléke) megnyilatkozó kiváló mesterek, tudósok s gaonok mind azt hangoztatják, hogy

azok, akik végrendeletileg elégettetik hamvait, olybá tekintetnek, mintha a zsidó közösséggel szakítottak volna.

mintha elkülönödtek volna a zsidó közösség útjától, mintha megtagadták volna a feltámadás hitét. Ezekre vonatkozólag azt mondja a Sülchon Örüch (Jajre Déo 345.5): „Nem foglalatoskodnak velük halálukban, hogy utolsó végtisztességet adjanak nekik, nem tartják fölöttük az eltemetés előtti gyászot” (anintusz). Természetes ezekután, hogy még a t a h a r ó t sem kell végezni náluk, hisz ők el-

hamvasztási végrendeletükkel eleve lemondak erről a — csak hívó b a r - j i s z r o é l t megüöltő — megtiszteltetésről.

A R a s b o a döntvényeiben (369. sz.) azt írja, hogy a halott húsának a csontokról való gyorsabb eltüntetésére szabad a holttestre meszet önteni, ha arról van szó, hogy a halottat messzire kell elvinni a temetésre, vagy a halott iránti kegyelethől a szülői pihenő helyére viszik — de itt csak a halott húsának, nem pedig csontjainak megemésztéséről van szó. A kérdésre nézve érdekes fejtegetés olvasható a R a d b a z döntvényeiben (487). Az eset a következő: Valaki azt kérte halálós ágyán, hogy koporsójába meszet tegyenek, hogy a húsa gyorsabban megemésztődjék; mert a midrás szerint a lélek csak akkor juthat a neki szánt helyre, ha a testi hüvelyének húsa már megsemmisült. (A midrási magyarázat szerint erre céloz a Szentföld ama jelzője: „ajchelesz jajsvehó” = megemésztli lakosait — azaz előidézi a hús gyors megemésztődését s így a lélek üdvözülését). A kiváló mester megengedi ugyan, mert végrendeletéről van szó, de nem ajánlja, mert ellenkezést jelent I'tennek a természet törvényeiben nyilvánított akaratával szemben s azzal fejezi be: Ilyen esetekre alkalmazom én a szent ígét: „Tomim til'je im Hasém Elajkecho — tökéletesen vonulj a te Isteneddel.”

Az idézett kútfők alapján nyilvánvaló: 1. Tilos az egész testet elhamvasztani. ellenkezik a Tóra előírásával (laj szólin... kóvajr szikb'rennu) 2. A hamvaknak eltemetése ellenkezik a bölcsenek előírásával (kol hanikbórim laj jiszorfü). 3. Mindebből következik, hogy a hamvak felett a vallástörvényi gyásznak mindenféle nyilvánítása helytelen.

Duschinsky főrabbi megérkezett Jeruzsálembe

- A „Zsidó Ujság” távirata -

Jeruzsálem, augusztus 30.

Duschinsky főrabbi családjával és kíséretével hétfőn szerencsésen megérkezett. Az orth. hitközség részéről nagyobb küldöttség elébe utazott a tengerpartra. Az új főrabbi bevonulása meghatóan ünneplés lefolyású

volt. A főváros zászlódiszt öltött s az új lelki vezér, mind a lakosság, mind a hatóság részéről igen meleg, szívélyes fogadtatásban részesült. Duschinsky főrabbi megérkezése ünnepe az egész szentföldi orthodoxiának, mely határtalanul lelkesedik új vezéréért.

Alexander Vilmos Utcai zavargások Telavivban, a שבת érdekeiben

Telaviv, aug. 23. Komoly zavargásoknak és verekedéseknek színhelye volt Telaviv az elmúlt sabosz-kor. Alkalmat adott erre az akarat és igyekezet a nyilvános *chijil-sabosz* megakadályozására. A jegnehezebb feladata ez a városi vezetőségnek, amely már most, mióta az *Országos Somré Sabosz* tekintélyes egyetemi tanárok, rabbik- és polgári elemekből álló testület létesült, tényleg meg akarja akadályozni, már a presztizs érdekében, a szombat nyilvános megszegését a 99½ százalékos zsidó városban. Midőn az egyesület 7—8 hónap előtt megalakult, erélyes felhívással fordult a palesztinai közönséghez, és azzal is megfenyegette a közönséget, hogyha 6 hónapon belül a szombat nyilvános megszegését megakadályozni nem sikerül, akkor erélyes eszközökhöz fognak nyúlni. Ugy látszik, elérkezett az alkalmas idő „a tettek mezejére” lépni, mert a helyzet nem javult — csak rosszabbodott!

A telavivi nagytemplomi bizottság kérésre fordult a város vezetőségéhez, hogy tiltja meg az autóforgalmat az Allenby-úton azon a helyen, ahol a templom van, szombat és ünnepnapokon, i'tentisztelet ideje alatt, mert a lármás forgalom ezt zavarja. A város vezetősége azt válaszolta, hogy nem tilthatja meg a forgalmat egy nyilvános országuton — azonban fel fogja kérni a forgalmi tényezőket, hogy szombaton az i'tentisztelet alatt ne ezen az úton, hanem más utcán induljanak. Ezenkívül *Dizingoff* polgármester hogy tartásuk meg a városi szabályrendeletet „a szombat nyilvános megszegése ellen” és a privátautók és kerékpártulajdonosok megkérdésnek, hogy ne utazzanak a városban szombat és ünnepnapokon. Ugyszintén megkérdetnek a nemzsidó tu-

lajdonosok, hogy az i'tentisztelet idején ne menjenek a templom felé. A falragasz szövetségének még egy befejező része is volt: „Emlékezzetek, hogy a szombat a nemzeti szolidaritásunk jegye, amely nemzetről-nemzetre jobban kiténik; aki megtámadja, Izráel egységét támadja. Reméljük, hogy a mi városunk kulturált közönsége meg fog érteni és kérésünknek eleget fog tenni és nem ad okot testvérharcra amelyet a nyilvános szombatszegés előidézne alkalmas”.

A szép hangzású felhívás nem járt eredménnyel. Pénteken este a szombat beállta előtt — vagy háromszáz emberből álló — csoportosulás támadt a nagytemplom előtt, ifjak, öregek a „somré sabosz”-szervezethez tartozó egyének és

אתרוני ארצנו הקדושה

אתכנך יהודיע לכל סוהיו אתרוני. כי השנה נשלח מארצנו הקדושה לשריעסט סכום הנון אתרוניס יסום ומהודורים אשר גם יש עליהם הכשר מהבדויצ של קהל עדרת ההרדים בעיה"ק ירושלים שנתמנה ע"י הגאיהצ אכיד מרן יוסף היים ואנגנענפעלר ועל-ההי. וכן קבלתי סכום לולבים מעבר הירדן וריקים נאים ומהודורים וחוקים שלמים לגמרי בלי נפרד כל שהוא. וכן מי שרוצה לקנות אתרוניס ולולבים מארצנו הקדושה ימנה אלי כמוקדם האפשר, ואני מוכן לשרתו כסחורה נאה ומשובחה מסירות תוצאות אהיק כסחורים נמונים, ובשנה הוה אפשר לקיים בנקל מצות אתרוני ולולב באתרוני ארץ ישראל ומנני אחינו הוריו נשכרי, כי אני לא אשר כשריעסט רק עד ימי הסליחות. ועל ראש השנה אסע אייה לכתי עיר בערענסאס. בכבוד רבי

דוד פריעדמאן

David Friedmann, Trieste,
Postestante

Az Orth. Gyermekotthon

(777) vezetősége értesíti azon szülőket, kiknek 4—6 éves gyermekük van, hogy a beiratások szept. 3-án kezdődnek s egyidejűleg a tanítás is kezdetét veszi. **Küldje be mindenki gyermekét az évek óta kitűnően bevált Gyermekotthonba (Kortész: u 32), ahol a kicsinyek szeretetteljes gondozásban s igaz zsidó nevelésben részesülnek!**

elzárták az utat. Arra jövő autósok megijedtek a nagy lármától, a sértő kiáltásoktól megriadtak és visszafordultak. Más hitű utasok is engedtek az erőszaknak. Jó hosszú ideig tartott, míg végre az egész forgalmat megakadályozták az Allenby-úton. Ugy hét óra után, amikor itt már régen sabosz van, jött az úton egy díszes k's autó, ezt is sértő szavakkal és kiáltásokkal megrohanták. Végre kiszállt az utas és érdeklődött: miért nem engedik tovább menni. „Fölvilágosították.” Az utas nem volt más, mint *Kriszbi* úr, a pajesztinai déli kerület biztosja, aki egy magasabb rangú angol tisztviselő kíséretében ment az autón. De nem használt itt semmi kérés-könyörgés. *Kriszbi* úr — a *nacziw* (főparancsnok) után az első tisztviselő a kerületben — kénytelen volt visszafordulni.

Szombaton reggel megismétlődött az esti kép: Gyülekeztek a *somré sabosz* emberet, és az arra utazókat megzavarták. Most ismét a véletlen okozta a nagy összecsapást. Jött egy rendőrségi autó, benne ült *Schiff*, a rendőrség parancsnoka és *Gófer* rendőrtiszt, mindkettő civilruhában. Az autót körülverték, a sértések özönével megrohanták és szemrehányásokkal illették *Schiff* kapitányt, hogy eljárásával szombatszegésre buzdít. *Gófer* az autóval a *templom bejárata* előtt megállapodott, ez még jobban felizgatta a tömeget. — *Gófer* rendőrtiszt azonban hajadonfövel, ceruzával és papírral a kezében a templomban akart helyet foglalni s jegyzőkönyvet fölvenni és odakiáltott azoknak, akik megakarták akadályozni: füttyölök a ti templomotokra (*ani m'czaf-czef al bész hakneszesz selochem*). Végre a templom vezetőségének *Pinkasz* bankigazgatóval az élén sikerült őt kapacitálni, eljált akaratától. 8 embert, akik a rendőroket bántalmazták, letartóztattak. Később *Dizingoff* polgármester *szobeli* (szombat miatt nem írt) jótállására szabadon bocsátattak, de este 8 órakor visszatarétek a rendőrségre. Kedden, 22-én a letartóztatottak már a bíróság elé kerültek. Vádat emeltek ellenük: Részvétel törvénytelen gyülekezésben, uccai forgalom megzavarása, izgatás, a rendőrség bántalmazása és rendőrtisztek megsértése hivatásuk teljesítésében. Ítélet kihirdetés f. hó 28-án.

A cionista világkongresszus

Prágából jelentik: A cionista kongresszus szerda délutáni ülésén befejezték az általános vitát. Margulies, a cseh-szlovák zsidópárt elnöke, kifogásolta a kongresszusnak a német zsidókérdésben hozott határozati javaslatát, amely szerint nélkülözi az erélyt és bizonyára hatás nélkül marad. A palesztinai település kérdésében hangsúlyozta, hogy a zsidó lakosság érdeke az, hogy minél előbb többségre jusson Palesztinában. Brodeczky tanár, a kongresszus végrehajtóbizottságának politikai előadója, a palesztinai település kérdésében felhívást óhajt intézni a civilizált emberiséghez a megbízott hatalom közbenjöttével. Szokolov elnök kijelentette, hogy nem sikerült eredeti szándékát keresztülvinnie, ami arra irányult, hogy a cionista szervezetek legyenek az elsők, amelyek a német zsidóság védelmére kelnek. Egyébként helyeselte Brodeczky tanárnak a palesztinai település kérdésében kifejtett álláspontját. Végül Grünbaum Jakab, a lengyel szeim kiküldöttje, hetvenhét képviselő nevében javaslatot terjesztett be, amely odairányul, hogy az értekezleten résztvevők a jövőben csak azok lehessenek, akik a héber nyelvet tökéletesen bírják.

Mult szerdán este érdekes rádióadás volt a prágai stúdióban. Angelo Goldstein dr., a cseh-szlovákiai zsidóság parlamenti képviselője cseh nyelven mondott a rádióban üdvözlő beszédét, majd Szokolov elnök héberül beszélt. Ez volt az első eset, hogy a prágai rádióban héberül beszéltek. Brodeczky tanár angolul, Berl Locker palesztinai munkásvezér pedig jidisül mondták el a rádióbeszédüket.

Jacob Halpern bécsi Jakos sok ezer röpiratot bocsátott ki s osztatott szét a prágai cionista kongresszuson. A publikáció címe: *L'mán Hasabosz* (a szombat érdekében). Léközi a palesztinai munkáspárti „Dovor” című lap közleményét arról, hogy július 9-én Telavivban nagy népgyűlés volt, amelyen a szónokok tiltakoztak a telavivi szombatszegések

ellen s felolvasásra került Bia'ik Ch. N. költőnek a nagygyűléshez intézett, a szombat megszenteléséről szóló levele mely szerint a szombat mint „nemzeti pihenőnap” (!) tartandó.

A röpirat kiadója ezt a tényt figyelmébe ajánlja a cionista kongresszusnak s kellő intézkedést vár tőle. Majd így folytatja:

„A kongresszusi delegátusok legyenek figyelemmel a Szentföld életének egy másik szegényére, arra ugyanis, hogy Palesztina némely vidékén *tréfo*-húst árulnak. Gondoljunk a Tóra szavaira „Hogy a föld ki ne hányjon benneteket, amikor megéhsztátalanítják őt” (Vajikra 18 28.) Ehez Rási hozzáfűzi a hasonlatot: „Egy királyfi utálatos ételt evett, a gyomra nem bírta el — Izráel országa sem bír el Tóratörvényseggel.”

Zsidó katonák szabadsága a szombati i'tentiszteletre

Annakidején közzétük, hogy a Központi Iroda kezdeményező lépéseket tett, hogy a zsidó vallású katonák részére tétessék lehetővé, a szombati i'tentiszteletre való részvétel. Amint értesülünk, a honvédelmi kormányzat méltányolta az itt felhozott vallási szempontokat és a *péntekesti i'tentiszteletre való részvétel általánosságban is lehetővé kívánja tenni, a szombati nappali i'tentiszteleteken való részvétel pedig biztosítani kívánja azok számára, akik egyházi pályákra törekvésnek, ha egyébként a szolgálat érdeke ezt megengedi.*

Ezzel kapcsolatosan generálisan rendezni fogja a napokban megjelenő rendelet az izr. vallású katonák ünnepi szolgálatmentességét is.

A jövőben a hitközségeknek kell majd az ünnepeket előzetesen az illetékes állomásparancsnokságuknak bejelenteni.

Értesitem mélyen tisztelt vevőimet, valamint a „Zsidó Ujság” t. olvasóit, hogy selyem, szövet és mindennemű

textiláru üzletemet

teljesen újalakítva és a nagy forgalomnak megfelelően kibővítve, ugyanezen helyen a közeli napokban megnyitom.

A legdivatosabb őszi anyagok árusítása az építkezés alatt is zavartalanul folyik.

Royal Orfeummal szemben.
Szombat és ünnepnap zárva.

Szives pártfogást kér,
SPITZ HERMAN
Erzsébet körút 34. Saját ház

HIRDETMEY

A IX., Tompa-utcai templomgyületem üléseinek bérbeadása szeptember 3-án veszi kezdetét. Bérbeadás ideje péntek d. u. kivételével, d. e. s. d. u.

Régi bérlők elővételi jogaikat szeptember 11-ig gyakorolhatják. Templomgyületemünk a nagy ünnepekre és egész éven át a közkedvelt, szép- és igen kellemes hangú jánoshalmi Oesterreicher kántort szerződtette.

A IX., Tompa-utcai templomgyületem vezetősége nevében:

Dr. Fülöp Gyula elnök

*****

Egy hitszónok letartóztatása Berlinben

Dr. Prinz Joachim hitszónokot a legutóbbi prédikációja után egy Hitler-külföldi üzenetben lefogta s a rendőrségre kísérte. Ott dr. Prinz bemutatta beszédének szövegét, amelyben az volt többek között: „nekünk zsidóknak nem az az érdekünk, hogy zsidó padok legyenek keresztény iskolákban (a német iskolákban most külön zsidó-padokat állítanak föl), hanem az, hogy a zsidó padok legyenek a zsidó iskolákban. — Erre azután szabadon bocsátották a rabbit, de a cél el volt már érve: a hecc s a lealázás.

Százezer fontos adomány

Sarah Lévi asszony Singaporeból, aki jelenleg Palesztinában tartózkodik, elhatározta, hogy egész vagyonát, amely kb. 100.000 fontot tesz ki, Szaffed (Cz'fász) városának újjáépítésére ajándékozza, amely város az 1929-i arab zavargások ideje alatt súlyos károkat szenvedett. Uj városnegyed épül templommal és nagy iskolával, amelyet a város közvetlen közelében fekvő Kanaan hegyén fognak építeni.

Allgemeine Jüdische Zeitung

Ilyen címen indult meg egy németnyelvű hetilap Pozsonyban. A „Zsidó Ujság” is ezt a nevet viseli cím'apján, mert a „Zsidó Ujság” alapítója, megdicsőült Groszberg Lipót z. c. I. az általa 3 évtizeden keresztül szerkesztett s kiadott „Allgemeine Jüdische Zeitung” folytatásának óhajtotta tekinteni a *Zsidó Ujság*-ot. Groszberg Lipót szerkesztése alatt az „Allgemeine Jüdische Zeitung” fogalom s irányjelző orgánus lett az egész orthodox világban és így tehát csodálkozunk, hogy az új lap szerkesztői nem tudtak más nevet választani vállalkozásuknak.

A Központi Iroda nyilatkozata a vasárnapi munkaszünet és szombati vásárok ügyében

A vasárnapi munkaszünettel kapcsolatban írt multheti cikkünkre vonatkozólag az *Orth. Központi Irodában* következőket közölték lapunkkal:

— A teljes vasárnapi munkaszünet bevezetéséről általánosságban nincs szó. Az eddigi jogállással szemben az országban a vasárnapi üzleti nyitvatartást két órára, a fővárosban — ahol eddig is csak az élelmiszerüzletek voltak nyitvatartatók — egy és fél órára kívánja a kormány törvénytervezete megszorítani. Fenntartja a tervezet azt az eddigi rendelkezést is, hogy amennyiben a szak-

mabeli kereskedők túlnyomó hányada a teljes vasárnapi munkaszünet mellett foglalt állást, úgy a minisztérium ehhez hozzájárulhat, ha ez nem ellenkezik a közérdekkel. A Központi Iroda kötelesség-szerűen megtette a kellő lépéseket arra, hogy az orthodox zsidóság érdekelnek biztosítására, a sérelmekre rámutasson.

— Minthogy ez a törvényjavaslat a szombati heti- és országos vásárok ügyét ugyancsak rendezni kívánja, a Központi Iroda itt is biztosítani akarja az orthodox zsidóság szempontjainak figyelembevételét.

Amólék orvtámadása Jiszroél ellen

— Midras a folyó hetiszakaszhoz —

A Tóra többiben és nyomatékosan — így a mostani Ki Széczé szidrában — lélekere köti Izráelnek, hogy mindenkor emlékezzék vissza Amólék orvtámadására. Hát Fáraó és ellenségeink egy nagy serege jobban bánt velünk? S kétségtelen, hányan, meg hányan üldözték, öldösték lelketlenül Izráelt; miért éppen csak Amólék nevét vessük emlékeztünkbe?

Ezt a következő példázat érteti meg velünk. Egy királynak volt egy gyönyörű szép kertje, telidesteli volt illatos virágokkal, zamatos édes gyümölcseivel. Hogy megvédje a kártékony állattól, tolvajtól, körül fogta kerítéssel, kutyát kötött az ajtóhoz. Nem is merte senkinek bántani. Egyszer a király tulajdon fia lopódzott a kertbe, virágot és gyümölcsöt szakasztani. Az őrző kutya nekiugrott, letépte, megharapta. Így tudta meg az atya a gyermek csínját és valahányszor rá akart pirítani, hogy társai, bajtársai meg ne értsék, csak ennyit mondott: Fiam, emlékezzél — a kutyára.

A példázat alkalmazása a következő: I'ten a király, Jiszroél a fia, a világ az örömeivel és gyönyörűségeivel az ő virágos kertje. De Izráel Refidim-nél tilosba tévedt, virágot lopott, mire a véreb Amólék ott termelt, letépte. Ha

I'ten gyengéden, leplezetten eszébe akarja juttatni Izráelnek bűnét, csak annyit mond: Jiszroél emlékezzél Amólékra.

Refidimnél Izráel bűnös kételkedésben felkiáltott: Van-e I'ten, vagy nincs. Ugy telt, mint az egyszeri gyerek: Atyja dédelgette, becézte, vállán hordozta, séltaltatta; amit szemé látott, amit megkivánt, azt megadta neki az atya, fáradhatatlanul szeretettel. Egyszer, amint az apa a fiát a vállán viszi, egy idegen ember jön felük szemben. A gyermek megszólalt: „Jó ember, nem láttad az apámat?” Az apa haragra gerjedt: „Te hátlán, oktalan, elfajzott gyermek, én őlemben tartalak, oltalmazlak, semmi kívánságod meg nem tagadom és te arcátlanul kérdezed, hol van az atyám?” — Ledobta a gyermeket a földre, ott hagyta, jött a kutya és megharapta.

Az Örökkévaló az apa, vállán vitte gyermekét Izráelt, vitte sas-szárnyakon, oltalmazta tűzszöppal és felhőszöppal, adott neki enni mannákat, fűrjeket, vizet fakasztott számára a sziklából és most hálátlanul kérdi: „Van-e I'ten?” Erre megharagudott a mennybéli Atya, otthagya s amikor egyedül maradt, jött a kutya: Amólék — és jól összeharapta.

„ÉS IZRÁEL GYERMEKEI

ETTEK A MANNÁT”

Minden zsidó háziasszony a kávéhoz csakis cihórtát használjon, amely két orth. rabbiság hechserevel van ellátva. Gyártja: **FODOR JAKAB ÉS TSA,** BUDAPEST, X. MAGLÓDI-UT 17. Kapható minden fűszerüzletben.

„MANNA”

BECKERT HUGÓ

parókakészítő specialista

A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Lift.

Két Sabosz-Hagódajl között

Történet a XVI. századból

5.

A szerzetes megmondta a fiúnak, hogy most már meg van állapítva, mit fog tanulni. A világi ismereteken kívül latint is kell tanulnia, mert e nélkül nem érti majd a Bibliát. Amikor Zánvele önkéntelenül azt kérdezte, hogy a Biblia héberül van írva s hogy az ő tanítója, *Reb Manesz* nagyszerűen oktatta őt a bibliára, holott egy szót sem tudott latinul, Clemens szerzetes magyarul kezdte neki, hogy van egy új testamentum, amely kiegészíti a régi testamentumot s hogy az utóbbi hiányos maradt az előbbi nélkül. Ebből azután kifejlődött közöttük a vitakozás, amelynek folyamán a fiú okos ellenérvei sokszor zavarba hozták. Pedig Zánvele csak félig ügyelt arra, miről beszélnek. Folyton azon járt az esze, honnan hangzott ma reggel az ő b'róchójára az *omén*... Bár szép tavasz volt már, a madarak csicseregtek, alig várta, hogy visszakerülhessen sötét kis cellájába. Alig várta, hogy hozzák a vacsoráját, nem azért, mert szeretett volna enni, mert úgyis tudta, hogy nem fog hozzányúlani az első széder-estén a chómechhoz, de azért kívánta a vacsoráját hozó öre megjelenését, hogy végre egyedül lehessen. Amikor a szolgálta hozta a vacsoráját, Zánvele alig vette észre, el volt gondolkodva, nézte a holdat, a telihold eszébe jutatta, hogy Niszcon hó 15-e van, peszach estéje. Felelevenedtek benne a régi emlékek, a gyönyörű legendák *Élijóhü Hanoviról*, a szent prófétáról, aki megjelenik minden szédernél, iszik az ő számára kitett ötödik pohárból, hirtelen eltűnik, de megjelenésével arra tanít, hogy a megváltás elérkezik.

Mihelyt az őre elment eltolta az ágyat és kutató. Nagy csodálkozására úgy látta, hogy a fal egy befalazott öreg szekrény által van kitöltve. Ez a felfedezés még jobban izgatta és arra indította, hogy próbálja a szekrényt valamiképpen kinyomni, hogy így szabadulhasson. Más eszköze nem volt, mint a Tóra díszéből való *jád*, amit amulettként hordott magával. Ezzel kezdte nyomni a fát. Erre a másik oldalról egy széknél ide-oda tolatását hallotta. Oda tette a füleit és lélegzet elállító izgalommal leste a fal másik részéről jövő hangokat. Erre Zánvele elkezdett erősen dolgozni és ime az aszu-ette szekrény hátulja engedett és a fejét egy könyvespolcon látta, amely könyvespolc a szobából meglett világitva. Egy kis asztalka mellett ősz szakállal és hajjal ott ült egy férfi, teste a szerzetesek köpenyében volt burkolva, átlátszóan sárga arcáról két nagy, nyugtalanul tekintő szem nézett feléje. Az öreg egészen megvolt lepődve Zánvele felkiáltásától és a szekrényből elődugott fejétől, csak nézte a gyermeket, amíg a gyermek is csak szótlánul bámult. Erre az öreg megtört a csendet:

— Ki vagy te? Talán valóban Élijóhü Hanóvi vagy, aki eljött a széder estén, hogy bennünket megszabadítson, vagy te is ellenségeink táborából való vagy?

Zánvele megdöbbenéstől csak azt tudta mondani: „*S'mú Niszróél!*”

Hát te voltál az, aki ma reggel imádkoztad a b'róchókat? kérdezte az öreg. — „Igen” volt a válasz.

— Ugy, utólagosan ismétlem az *omén*-t. Most pedig jöjj ide hozzám, had nézzelek meg népem gyermeke, gyere ide, nem kell félned.

Zánvele kissé húzódozott, erre az öreg fölakart kelni székből, de visszaesett, mint akit maró fájdalom fog el.

— Gyere csak ide, fiam, szívesen magamhoz ölelné-

lek és megcsókálnálak, de egyik oldalamból békés; öregség és betegség legyűrtek már engem.

Zánvele erre egészen kimászott a szekrényből és ott állott az öreg előtt, akinek asztalán peszachi hagada volt.

— Egyedül vagy a szomszédaszobában és bele lehet menni távollétedben a celládba — kérdezte az öreg.

— Igen, én mindig egyedül vagyok, kivéve a napnak egynéhány óráját és most nem kell attól félned, hogy az őre jön.

— A te ajtód olyan, mint ez?

— Épen olyan, csak hogy itt nagyon sok könyv van — mutatott rá a szétszórtan heverő könyvekre.

— Akkor menj oda és ezt a vasbotot csát tedd be a lakatba, nézd, hogy én, hogy csinálom. Ha én ezt beteszem, akkor senki sem jöhet be.

Zánvele örvendezve mondta:

— Nagyszerű lesz, ha hallom, hogy valaki jön, át-bújok a szekrényen, az ágyat a nyílás elé teszem és azután beengedem.

Az aggastyán fájdalmasan mosolygott, majd azt kérdezte:

— Hogyan jutottál ide. Kik a szüleid? Mióta vagy itt? Mit akarnak veled csinálni?

A kérdésekre a fiú részletesen elmondta a barmiczvójára való előkészületet, elmondta a falú megrohanását a zsidó lakosok elkergetését. Az elbeszélést megilletődéssel és csendes könnyezéssel hallgatta az öreg és azt mondotta:

— Oh, te szegény fiú, te is áldozat vagy, pedig én azt hittem, hogy én leszek az utolsó.

A fiú nagyon szerette volna mindjárt most megkérdezni, hogy az aggastyán honnan jön, de a csodálat és a tisztelet visszatartotta ettől a kérdéstől és helyett azt kérdezte tőle: vajjon van-e remény arra, hogy innen megszabaduljon. Az öreg sóhajtott egyet.

— Én csak azt tudom, hogy már sokszor megkísértem a menekülést, de siker nélkül, sőt ezek a kísérletek igen hátrányosan befolyásolták itteni sorsomat, de hát remélni kell, ha reggeled borus, délutánod, vagy estéd még napsugaras lehet, nem úgy, mint nálam, akinél megfordítva van a dolog.

Elmondták ketten a *hagadát*. Már az éjfél jóval elmúlt, amikor *Reb Nószon* (ezt a nevet mondta be Zánvele) felszólította a fiút arra, hogy itt az ideje a válásnak és vonuljon be cellájába éjjeli pihenésre. A fiú csak nagy nehezen engedelmeskedett. Elmenőben az öreg többféle rendszabályt írt elő neki.

— Amennyire csak lehet, légy nyájas azokkal, akik veled együtt vannak a kolostorban. Ha szó esik: zsidó vagy keresztény vallásról, akkor ne nyilváníts véleményed és különösen az utóbbi ellen ne beszélj. Bármire tanítanak, tanuld meg jól, mert amit az ember tud, annak életben mindig hasznát veheti. Ha kétszeres székhuzogatást hallsz az én szobámból, úgy ez annak a jele, hogy beszélni óhajtok veled. Ha egyedül vagy, kétszer kopogj a fal felé s akkor tudom, hogy nem kell félnem semmitől. Ha kopogásodra nem felelek, akkor ez azt jelenti, hogy nem vagyok egyedül. Titkold el összejöveteleinket és egy-egy összejövétel után, mihelyt szobádba lépsz, legelőször az ágyadat tedd vissza a nyílás elé.

E szavakkal azután elbocsájtotta. Zánvele meghatottan sompolygott be és az öreg előírása szerint járt el.

Csend lett mindkét cellában, de a fiú a nagy élmény után nem tudott nyugovóra térni, folyton maga előtt látta az öregot, aki egészen talányosnak tűnt fel neki, állandóan fölvetette magában a kérdéseket: ki ő? merre van hazája? hogyan jutott ide? (Folyt. köv.)

Midrasi elbeszélés

R. Akivo egyszer az országúton járt és egy emberre akadt, akinek arca egészen fekete volt a széntől, vállán pedig egy nagy köteg fát hordott és úgy futott vele, mint a ló. A mester megállította.

— Eskü alatt kérlek — szól hozzám — mondd meg, mi vagy te? Ember, vagy ártó szellem?

— Rabbí, csak voltam ember, de már meghaltam és naponként fát vágok, viszem a hátamon és elégelem háromszor napjában.

— Vajjon mit követtél el életedben. — Nem volt tiltott dolog, amit meg nem szegtem volna, most pedig vigyáznak rám büntető angyalok és nem adnak nekem percnyi nyugalmat sem.

— Van-e fiad?

— Az I'tenért, ne taris vissza, Rabbí, végeznem kell munkámat, mert attól félek, hogy majd a büntető angyalok tüzes vesszővel vernek meg és kérdezni fogják: „Hol időztél mostanáig?”

— De csak mondd meg gyorsan.

— Ebben és ebben a városban maradt várandós állapotban a feleségem.

R. Akivo erre városról városra ment, amíg elért a jelzett helységbe. Amikor a városka emberei megtudták, hogy a nagy férfiú jött, elébe mentek üdvözlésére. Kérdezte tőlük: X. Y. hol van? Azt mondták rá: átkozott legyen emléke.

— Hát a felesége?

— Az is pusztuljon el.

— Hát a fia?

— Az sem jobb, nincs is felvéve a szent szövetségbe.

— Dehát azért mégis csak hozzátok el Elhozta. Rabbí Akivo elrendelte a körülméltetését, megtanította a b'róchókra, sabosz-kor olvastatta a Tórától. Amikor azután a fiú nyilvános I'tentiszteleten, minjon-nal rákérdezte az imát: „*Borchú esz Hasém ha-m'rajroch*” (áldjátok az Örökkévalót...), az apát a gyehennából kiengedték az édenbe.

Azon éjjel az elhunyt megjelent ál-mában R. Akivónak és azt mondta neki: Lejtek megnyugvást találhat, mert engem megmentettél a gyehennai (pokoli) kárhozat ítéletétől...

Gestner Imre (Amrom) Ujpest, Király-u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszerkészítő és sűteménygyára Budapest, VII. Deb ucca 22. --- Telefon: 42-3-65.

WEISZ MÓR

Orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Deb ucca 22. --- Telefon: 42-3-65.

Kecsz, levestészták és ostyaárúk. -- Diabetikusok részére „levegő kenyér”

Csokoládé legfinomabb kivitelben. Elsőrendű deszert és különlegességek. --- Fagylalt tölcserék.

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Ki-szécze, Elül 11. II. Perek Gyertyagyújtás (Bpest): 6.13
 נחש kimenetele " 7.08

— AZ UJ FEHÉRGYARMATI FŐ-RABBI BEIKTATÁSA. Amint ismeretes, *Günzler Vimos* eddigi salgótarjáni rabbi és hírneves jesivavezetőt a fehérgyarmati hitközség hónapokaj ezelőtt főrabbijává választotta. A főrabbi ünneplés bevonulása f. hó 8-án pénteken lesz. — A salgótarjáni jesiva ezúton felkéri az összes növendékeket, hogy a beiktatási ünnepségen megjelenni sziveskedjenek.

— A HUSZTI FŐRABBI JERU-ZSÁLEMI UTJÁRÓL levelet kaptunk, amelyet egyik vele utazó — 10 éve jesivájában tanuló — növendéke: Rosenberg Jechekélj Srage (S. A. Ujhely) adott fel a hajóról *Brindisiben*. A levél szerint Trieszben is mintegy ezerfői csoport rajongással vette körül a főrabbit, akinek tiszteletére *sz'udasz miczvo*-bankettet rendeztek. A volt tanítványok között volt Müller S. pástói főrabbi, dr. Jung Amerikából és többek Zürihből. A hajó muzsikaszó mellett indult újára. — Rosenberg úr még arról értesít bennünket, hogy amint utólag megállapítást nyert: a *Huszt-Ujhely* vonalon elveszett a főrabbinak egy bőröndje, mely egy új rend szombati öltönyt és új taliszt knöpfel-atoroval tartalmazott. A becsületes megtaláló adja le jutalom ejlenében Rosenberg Bernát, S. A. Ujhely címre.

— ÖTNAPOS TANITÁSI HÉT CSEHORSZÁGBAN. A csehországi országos közoktatásügyi tanács legutóbbi határozata értelmében kiséreteképpen a következő tanévben hetenként csak öt napon át folyik a tanítás, szombat és vasárnap szünet lesz. Az új rendet pedagógiai s gazdasági okokkal indokolják. A köztársaság zsidóságát természetesen elsősorban vallásilag érdeklő az új rendet, amely a tanulóifjúság részére nagyon megkönynyítené a szombattartást.

— ORTHODOX FIUINTERNÁTUS TEL-AVIVBAN. Mint Frankfurtból értesülünk, igen érdekes és értékes tervvel foglalkoznak az ottani orthodox körök. Dr. Breuer Sámson tanár vezetése mellett az ősszel megnyílik Tel-Avivban egy orth. fiu-internátus, ahol a legkiválóbb tanerők

alkalmazása mellett fogják a német-orthodox ifjúságot szigorúan a halhatatlan Hirsch Sámson Rafael szellemében nevelni. Erre vonatkozó bejelentések Prof. Dr. Sámson Breuer, Tel-Aviv. P. O. B.-329. (vagy pedig az Aguda Pa'esztina központjához Frankfurt a/M. Schwanenstr. 12.) intézendők.

— A SZENTFÖLDI ESZROG ÉRDEKÉBEN. (Levél a szerkesztőhöz.) Élvettel olvastam az eszrog érdekében a *Zs. U.*-ban megjelent cikket. Helyes volna ha lelki vezetőink a szószékéről felhívnák a híveket, hogy már az idén ne használjanak más eszrogot, mint szentföldit.

Stern Dániel (Kisvárd).

— HITLER-BAJUSZOS PRÓBA-KÁNTOR. Ugyebár furcsa, de mégis így van. A múlt héten a Rombach-utcai templomban próbaéneklésre itt volt *Bornstein* nevezetű lengbergi kántor, ki nagyszerűen stuccolt Hitler-bajusszal állt az ómed elé. Amint mondják — lepárlta az addigi összes neológ kántorokat. Van már Budapesten egy teljesen gáach-módra simára beretvált (a szó szoros értelmében leberetvált) főkántor, de Hitler-bajuszos még nem volt. Most jött a lengbergi és megvalósította a Gleichschaltungot. Nem tudjuk, hogy ez lengyel zsidó kántordivat-e, vagy pedig a Führer iránti rajongás megnyilatkozása? (Gratulálunk!)

— A galantai jesiva volt növendékeknek hatodik nagy összejövetele. (Levél.) Jövő hét szombatra és vasárnapra: Elül 18—19-re immár hatodsor összejönnek Galántán főt. Buchsbaum főrabbi volt tanítványai, szeretett mesterük köré és ismét viszontlátják egymást abban a tanházban, ahol ifjú éveiket gondtalanul a fenkölt Tannak szentelheték. Elül 19-én referálni fogunk az egyet elmúlt évi tevékenységéről a menzatámogatás terén és megvitatunk új, celtudatos terveket, amellyel a mi kitűnően működő egyeletünket tovább fejleszthetjük. Most az első lépés az egylet további fel-lendítéséhez: az összes volt növendékek megjelenése a nagy összejöveten. Ne sajnáljunk semmiféle áldozatot és fáradtságot, hiszen Mesterünk jesivájának az anyagi gondoktól való némi mentesítéséről van szó. A nagy közgyűlés vasárnap délután 2 órakor a szeretett Mester megnyitó beszédével kezdődik. Számos volt növendék pontos címe hiányában ezúton hív meg szeretetteljesen az egyelet. Müller József, Bratislava

— A BUDAPESTI ORTH. ISKOLÁKBAN a javító és különbözeti vizsgálatok szept. 11-én d. e. 8—12-ig tartanak meg. *Beiratkozás:* szept. 12, 13, 14-én d. e. 8—1-ig. *Ünnepélyes megnyitó* szept. 15-én reggel 8 órakor.

— HITKÖZSÉGI ALKALMAZOTTAK GABELLAFIZETÉSE. Schwarz Zsigmond (Kisvárdai) által szerkesztett tudományos folyóirat (*Ajr Tajra*) második kötete az Elül havi füzettel teljes lett. A füzet tartalmából kiemeljük a következő esetet: „Egy hitközségi alkalmazott éveken át nem fizetett gabellát az általa vásárolt hús után és most az előjáróság a szerzett jogát nem akarja elismerni s gabellát követel tőle. A szerkesztő alapos fejtegetésben bizonyítja, hogy vallástörvényeink szerint ez a szerzett jog is respektálandó.

— HALÁLESETEK. *Királyházáról* írják: A múlt héten elhunyt R. Jákajv. *Aharon Lebovits*, a vidék egyik legnagyobb talmudtudósa, 74 éves korában. A megdicsőült — a *Jitav Lévi* és *Kajl Arje* hírneves gaonok tanítványa — 40 éven át egyike volt a helybeli misznajosz-chevronnak Jászivüése és nemes erényei által az ideális példaadó talmudtudós mintaképe volt. Löwy József főrabbi és a megdicsőültnek unokája: Kösztenbaum S. bücsűztették. — *Nagygyereken* elhunyt 74 éves korában R. S'muel Stern, a hitközségnek 45 éven át volt metszője. A jámborságáról és talmudtudásáról híres megdicsőült érdemeit szívhezszóló heszpedekben méltatták. Érdekes megemlíteni, hogy első feleségétől nem volt gyermeke s 65

éves korában másodszor nősült, mely utóbbi frigye 3 gyermekkel lett megáldva. A megboldogult szent emlékjéről való ságos legendákat beszélnek — תנצבה

CSALÁDI HIREK
(Négy sorig 4 P. azonfelül soronként 1 P.)

Teichmann Mancikát Ede'enyőről, eljegyezte *Lieber Armin*, Mezökövesdről.

Gyémánt Ernő Érsekújvár és *Goldberger Blanka*, Dunaszerdahely, jegyesek.

Schlesinger Verát, Dunaszerdahelyről, eljegyezte *Wolner Hermann*, Galanta.

Grün Malvinka, Grün Sámuel borkereskedő leánya (Mátészalka) és *Deutsch József* (Hajdunánás—Tiszafüred), jegyesek

Pintér Aranka, *Pintér Miksa*, az „Országos Egyetértés” főszerkesztőjének leánya és *Kalmár Gyula*, szeptember 3-án délelőtt 12-kor tartják esküvőjüket a Páva u 39 sz. alatti templomban.

Ujjonnan megjelent:

סדר רשמי אש
Kimerítő magyarázat a zsolotárokról
ההלים

Ezen elsőrangú, a maga nemében egyedülálló mű, a leghíresebb gaonok lelkes approbációival és jegyzeteivel van ellátva. Rabbik számára a szellemes elemletek kimeríthetetlen forrása, benjámin részére rendkívül gyönyörködtető szellemi élvezetet nyújt. Ár: Kc. 12.50 postautalványon, vagy P 2.50 (lehet magyar postabélyegeken is).

Schapira Ábrahám rabbi, Galanta

Pályázatok

A miskolci orth. Izr. anyahitközség a főünnepre bál-műszaf előmádkozót keres. Csak kifogástalanul vallásos, kellemes és erős hangú, zeneileg képzett, nős egyének küldjék be írásbeli jelentkezésüket szeptember 6-ig, eddigi működés és fizetési igény megjelölésével. Csak próbára meghívottak tarthatnak igényt készkiadásuk megtérítésére.

Miskolc, 1933. augusztus 28.
Miskolci Orth. Izr. Anyahitközség

Apró hirdetések

Havi 60 pengőért elvállalok iskolásfiút teljes ellátásra s gondos, igaz zsidó nevelésre. Eckstein Wolf, orth. hitoktató, Budapest Dob utca 13. II. 3.

Intelligentes orth. Fräulein sucht bei ebensolcher Familie Stellung zu 1—2 Kindern. Klavierkenntnisse, Schulanbahn, Jahreszeugnis, gute Referenzen. Offerte erbeten unter: „Treu und verlässlich.“

Azonnali belépésre németül beszélő képzett nevelőnő keresek gyermekeim mellé. Steiner Ernőné, Gyömöre.

52 éves, életerős orth. egyén, ki a kereskedelem bármely ágában komoly munkaerő benőszülne, hozzááll, jó családba. Ajánlatokat „Városi” jellegre válaszbélyeggel a kiadó továbbít.

Házivarrónó napi 2 pengőért ajánlkozok. Klauzál-tér 10 fszt. 5.

Iskolásgyermekek teljes ellátásra vállal orth. család. Ehrenfeld Lajos, VII., Klauzál utca 21. I. em.

Ezüst atóre talizsra, saját készítésű 12 pengő, alpacából 7 pengő. Kapható: Braun, Debrecen, Piac u. 31.

Férjhez adnám fiatal leányomat ötven ezer pengő ingatlan-készpénz vagyonnal rendelkező diplomáshoz. Megbízottam: Nagy Jenő, Budapest, Rákóczi út ötvenhét/b.

Férjhez adnám jól nevelt, iskolázott intelligens leányomat 30 éven aluli, jesivában tanult böcherhez, ki szó szoros értelemben jóré somajim és profánban is művelt. Faszakmabeli előnyben. Hozományul: 50 százalékig társul veszem faüzletemhez. Ajánlatokat „Talmudista” jellegre kiadóhivatal továbbít.

Heiden Jenő optikai és fotó szaküzlete

Budapest, VI., Teréz-körút 8. sz.

Szemüvegek, látcsövek, hőmérők
Díjtalan szemüvegvizsgálat. Használt fényképezőgépek. Amatőr-felvételek szakszerű kidolgozása.
— Szombaton zárva. —

Felölös szerkesztő és kiadóhivatalos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen utca 33.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekk száma: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Kulföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Amiről nem lehet eleget beszélni

A Lengyelországból kiinduló „Bész Jákajv” mozgalom Szlovenszkóban már olyan erős, hogy hívei a napokban konferenciára gyűlnek össze. A „Bész Jákajv” nevet onnan vette, hogy a talmud egyik mélyjelentőségű szava szerint „Jákajv háza” elnevezésben a nők értendők, mert a nő adja meg a hajlék, a ház jellegét. A „Bész Jákajv” mozgalom célul tehát azt tűzte ki, hogy a nő orthodox értelemben való nevelés ügyét fejleszteni fogja. Előbb tanítókat képeztek ki, akik azután egyes községekben maguk köré gyűjtötték a leányokat és oktatták őket héber imádkozásra, a szent szöveg megértésére, zsidó történetre és a legfontosabb vallási szabványok (*dinim*) megismerésére. A mozgalom állítólag csodákat művelt Lengyelországban. A vallásilag közömbösen nevelt leányokban felbresztette a zsidóság s vallása iránti szeretetet és lelkesedést. Szlovenszko több községében is működik számos tanító, aki kiképzését a bécsi Aguda „Bész Jákajv” tanítónőképzőjében szerezte.

A „Bész Jákajv” neve valóban nem is csupán elnevezés, hanem jelszó és célkitűzés és ezért törekvése mindenütt az orthodoxiában fontos. Nem lehet tagadni ugyanis, hogy

mindenütt égető kérdéssé lett a leány orthodox értelemben való neveltetése.

A régi, idillikus állapot, amikor a családi ház teljes mértékben gondoskodott a leány vallásos neveltetéséről férjhezmenetelig, s azután új körülményeiben is, — tündező félben van. Társadalmi és gazdasági viszonyok ostromolják az orthodox zsidó hajlékot. A kötelező iskoláztatás útján a leány bepillantást nyer egy a vallásosság számára nem kedvező, csillogó mázú s az élvezetek ta-

nát hirdető érzéki kultúrába, megkapja a kultúra termékeinek: az újságnak és regénynek olvasási lehetőségét. A divat, egyéb társadalmi rendezés, tetszetős színben tűnteti fel előtte azt, amit az orthodox tradíció elvet s tilalmasnak minősít. Evvel az ostrommal szemben a családi ház nem elég erős, nem bírja az ostrom hullámaint úgy visszaverni, mint régen, amikor minden zsidó családi ház úgy állott, mint szirt a habok között. Ennek az oka nemcsak a családtagok esetleges vallási elernyedése, hanem az a szomorú — a mai gazdasági viszonyokból folyó — körülmény, hogy a leányok férjhezmenési esélyei egyre nehezebbek s komplikáltabbak lesznek. A nőnek a létküzdelem porondjára ki kell lépni és így természetesen nem alkalom nyílik a régi, a családi élet meghittségében gyökerező orthodox vallásosság veszélyeztetésére.

„*I'hadvörim atikim*” — (a dolgok régiek) szokták mondani héberül oly esetben, amikor tényállásról van szó. De ez a kifejezés magában foglalja azt az értelmet is: a dolgok hatalmasok. Ebben a kérdésben is így van. Mindenki ismeri a helyzet fonákságát, de azt is tudja mindenki, hogy az ügy fontossága oly „hatalmas”, hogy megoldás után kiált.

Nálunk Magyarországon e téren igen kevés történik.

Az orthodox leányifjuság elvégezvén az elemi iskolát, részben a polgárit, az iskolákban kapott műveltségi morzsákkal táplálja szellemi s lelki életét. Sokan csak azt tudják a zsidóságból, amit a felekezeti népiszkolákban megtanultak, nem is szólva azokról, akik esetleg nem-zsidó polgárba jártak, ahol nem igen tanulhattak meg szeretetet az orthodox vallásosság iránt.

A felnőtt leányok vallási nevelése, az életküzdelemben orthodox értelemben való felvértezése ügyben tenniük kellene valamit intéző köreinknek.

Az „Aguda” jegyében megindult „Bész Jákajv” mozgalom sok okból Magyarországon kopirozni nem lehet. De kell valami módot, intézkedést találni a „Bész Jákajv” — a zsidó ház vallási jellegének megmentésére. Ez az, amiről nem lehet eleget beszélni és amiről állandóan kell beszélni, hogy az állandó beszéd magva áldásos cselekedet kalászába szökkenjen már egyszer.

Budapesti vonatkozások a K'szav Szajfer leveleiben

Lapunk két hét előtti számának egyik cikkében szó esett a néhai beregszászi főrabbi, Schreiber Salamon z. c. I által kiadott levélgyűjteményről (*Igorajsz Szajferim*), mely többek között a *K'szav Szajfer* leveleit is tartalmazza. Egyik olvasónk ezzel kapcsolatban felhívja figyelmünket arra, hogy a *K'szav Szajfer*-nak az *Igorajsz Szajferim*-ban kinyomatott levelei között több budapesti vonatkozás van. Ez a vonatkozás vallásilag is igen nevezetes, amennyiben összefüggésben áll a zsidó tradíciót lerombolni akaró reformmozgalommal, amely Magyarországra is kezdett átcsapni erőteljesebb módon a 40-es évek elején s azóta egyre erősebb lett, amíg azután 1869-ben a neológia megszervezésére vezetett. A *K'szav Szajfer* egész életében a reformkísérletek ellen harcolt.

1839-ben foglalta el a *K'szav Szajfer*, atyja, a Chaszam Szajfer rabbiszekét és tekintélyére jellemző, hogy már 1845-ben az akkori hírneves altónai főrabbi: *R. Jákajv Ellinger* hozzá fordult a németországi reformmozgalmak ügyében. 1844-

Dr. Frenkel Bernát vallás tanár zsidó nevelőintézete
Internátus 6—14 éves fiúk és leányok és nagyobb leányok részére, kertes villában VII. Stefánia-út 67. sz. a. minden típusú iskola közelében Egész és fél bennlakás. Meghitt zsidó családi otthon. Gondos nevelés. Héber és modern nyelvek. Prospektus díjmentesen. Telefon: 96—4—95.

Házam eladása folytán
költözéskoráig a kőráktáromból minden elfogadható ártért árusítok. Még viszont eladóknak is!
Löwy J. Buda, II., Fő-utca 88. szám.
Pálffy tér mellett. Telefon: 51—5—81.

Neuvirth Testvérek
órák és ékszerészek
BUDAPEST VI., KIRÁLY-UTCA 28.
Brilláns, ókaszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vétel. Saját műhely. Brilláns, arany és ezüst beváltás.
SZOMBAT ÉS ÜNNEPNAP ZÁRVA